

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Lasten ja nuorten perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut tulevilla hyvinvointialueilla 1.11.2022

Ylijohtaja, dos. Markus Henriksson

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluissa Suomessa on vakavia ongelmia

- Monet lasten ja nuorten elämään vaikuttavat muutokset aiheuttavat mielenterveyspalveluiden tarpeen kasvua, mutta palveluilla ei voida ratkaista tätä ongelmaa.
- Koronapandemialla on ollut monenlaisia (myös vääjäämättömiä) haitallisia vaikutuksia sekä lapsiin ja nuoriin että heidän palveluihinsa.
- Palveluiden integraation ongelmat ovat suurempia kuin millään muulla palvelualueella.
- Lasten ja nuorten päihdepalveluita on liian vähän.
- Lastensuojelussa tapahtuu huostaanottoja, jotka voitaisiin välttää paremmin toimivilla mielenterveys- ja päihdepalveluilla.

Kaikissa pohjoismaissa ja monissa muissa vertailukelpoisissa maissa tilanne on sama. Sote-uudistus, siis hyvinvointialueiden muodostaminen antaa paremmat mahdollisuudet ongelmien ratkaisuun kuin tähänastinen kuntarakenne.

Valvonta on omavalvonnin ja viranomaisvalvonnan muodostama kokonaisuus

- Organisaatioiden ja niiden työntekijöiden tekemä **omavalvonta**
- Viranomaisen tekemä **viranomaisvalvonta**

Viranomaisvalvonnan tehtävänä on edistää ja varmistaa omavalvontaa sekä puuttua asioihin, kun omavalvonta ei riitä.

Sosiaali- ja terveysministeriö

- vastaa lainsäädännöstä, ohjauksesta ja sosiaali- ja terveystalouden toimeenpanosta sekä valmistelusta

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira

- ohjaa aluehallintovirastoja ohjaus-, lupa- ja valvontakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi
- laatii valtakunnalliset valvontaohjelmat
- myöntää luvat yksityisille sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajille, jotka toimivat kahden tai useamman aluehallintoviraston alueella
- myöntää oikeudet harjoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammatteja ja käsittelee valvonta-asiat, jotka voivat johtaa kurinpitomenettelyyn tai ammattioikeuksien rajoittamiseen tai poistamiseen
- myöntää raskaudenkeskeytyksiin, sterilisaatioihin ja hedelmöityshoitoihin liittyviä lupia
- käsittelee kanteluita, joissa hoitovirheen epäillään johtaneen potilaan kuolemaan tai vaikeaan pysyvään vammautumiseen
- antaa lausuntoja muille viranomaisille (esim. poliisi ja ylimmät laillisuusvalvojat)
- valvoo potilas- ja asiakastietojärjestelmiä

Kuusi itsenäistä aluehallintovirastoa

- ovat vastuussa sosiaali- ja terveydenhuollon alueellisesta valvonnasta ja siihen liittyvästä ohjauksesta sekä yksityisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajien alueellisista luvista
- Käsittelevät suurimman osan kanteluista

Kunnat (ja jatkossa hyvinvointialueet) valvovat järjestämisvastuullaan olevia palveluita alueellaan

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat

- omavalvonta

Sosiaali- ja terveysalan palvelujen valvonta Suomessa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL

- STM:n alainen, itsenäinen tutkimuslaitos
- tutkii ja seuraa väestön hyvinvointia, tuottaa tietoa ja tilastoja

Fimea

- hoitaa lääkealan lupa- ja valvontatehtäviä (esim. apteekkivalvonta)
- valvoo lääkkeitä sekä terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita

Sote- ja maakuntauudistus kaatui 8.3.2019 - samalla kaatui uuden Valtion lupa- ja valvontaviraston (Luova) perustamishanke.

Valviran ja aluehallintovirastojen toiminta ei siis loppunutkaan 31.12.2020.

(Terveysteknologian tehtävät kuitenkin siirtyivät Valvirasta Fimeaan 1.1.2020.)

Uusien valvontaviranomaisrakenteiden suunnittelu jatkuu:

STM:n työryhmä esitti (30.9.21) STM:n hallinnonalan Sote-lupa- ja valvontaviraston perustamista. Virastoon siirrettäisiin Valviran kaikki nykyiset tehtävät ja aluehallintovirastojen POL-vastuualueiden STM-ohjauksessa olevat tehtävät.

Nyt VM:ssa on valmistunut 30.4.2022 aluehallinnon kokonaisuutta käsittelevä työryhmätyö, joka on selvitystä seuraavan hallituksen hallitusohjelmaa varten. Työryhmä kuvaa eri ”kehittämissuuntauksia”.

Omavalvonta = asiakas- ja potilasturvallisuustyön perusta

- Työntekijän omavalvonta: jokaisen työntekijän lakisääteinen ja eettinen velvollisuus toimia turvallisesti; sisältää velvollisuuden ilmoittaa huolista.
- Palveluntuottajan omavalvonta: lakisääteinen velvollisuus laatia omavalvontasuunnitelma ja toimia tosiasiallisesti sen mukaisesti sekä valvoa myös alihankintana tilattua tuotantoa.
- Palvelun järjestäjän vastuuseen kuuluva (oma)valvonta: oman tuotannon omavalvonta sekä muun tuotannon asianmukainen hankinta että tehdyn hankinnan seuranta.

Hyvinvointialueiden vastuulle kuuluvan valvonnan valvonnasta ja yhteistoiminnasta alueiden kanssa on tulossa Valviran ja aluehallintovirastojen keskeinen tehtävä.

Valvonnan tehtäväalueet omavalvonnan edistämisesssä ja varmistamisessa

Reaktiivinen valvonta

Yksittäistapausten jälkivalvonta

- Jokaisen päätöksen valmistelussa otetaan huomioon myös organisaatiovalvonnan näkökulma
- Jokaisessa organisaatiovalvonnan tarkastelussa pohditaan, miten omavalvontaa voitaisiin edistää

Valvontasuunnitelmiin perustuva valvonta

- Omavalvonta ja sen edistäminen ovat mukana läpi koko suunnitelman
- Jokaisessa valvontaohjelman mukaisessa valvontatoimenpiteessä selvitetään ja ohjataan omavalvontaa.

Valvottavien ohjaus ja neuvonta sekä asiakirjalausunnot

- Kaikessa ohjauksessa, neuvonnassa, kouluttamisessa, asiantuntijatoiminnassa ja muille viranomaisille annettavissa lausunnoissa otetaan omavalvonnan tärkeys esiin.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021):
6 luku sisältää omavalvonta- ja valvontapykälät.

Nämä 6 luvun pykälät on tarkoitus uuteen sote-valvontalakiin, jonka HE (VN/11423/2021) on lähdössä eduskuntaan näinä päivinä – toivottavasti.

Sote-valvontalaissa on tarkoitus säätää myös palveluntuottajien rekisteröinnistä. Tämä mahdollistaa uuden, sekä yksityiset että julkiset palveluntuottajat sisältävän Soteri-rekisterin perustamisen.

Jos luvista siirrytään rekisteröintiin, tarkoittaa se Valviralle ja aveille niiden riskinarviokyvyn kehittämisen vaatimuksia – kaikille tuottajille ei enää tehdä toiminnan aloittamista edeltäviä ennakkotarkastuksia.

Sote-järjestämislaki (612/2021) 40 §:

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on tämän lain mukaisessa toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja tekemiensä sopimusten noudattaminen. Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on omavalvonnassaan erityisesti varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. **Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.**

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista **omavalvontaohjelma**. Ohjelmassa tulee määritellä, miten 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan.

- - -

Sote-järjestämislaki (612/2021) 41 §:

Hyvinvointialueen on järjestämisvastuunsa nojalla ohjattava ja valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa. Jos yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenee mahdollisia epäkohtia tai puutteita, hyvinvointialueen on ohjattava yksityistä palveluntuottajaa tai tarvittaessa pyydettävä yksityiseltä palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta asiasta selvitystä asettamassaan riittävässä määräajassa. Epäkohtien tai puutteiden ilmettyä hyvinvointialueen on vaadittava niiden korjaamista asettamassaan riittävässä määräajassa. Jos on kyse asiakas- tai potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista tai puutteista, hyvinvointialueen on vaadittava niiden välitöntä korjaamista.

Jollei yksityinen palveluntuottaja tai tämän alihankkija korjaa epäkohtia tai puutteita hyvinvointialueen asettamassa määräajassa, hyvinvointialueen on tarvittaessa ryhdyttävä 15 §:ssä tarkoitetun sopimuksen mukaisiin toimenpiteisiin korvauksen alentamiseksi tai sen maksamisesta pidättymiseksi. Jos rikkomukset ovat olennaisia tai toistuvia, hyvinvointialueen on ryhdyttävä toimenpiteisiin sopimuksen irtisanomiseksi tai purkamiseksi.

Sote-järjestämislaki (612/2021) 44 §:

Viranomaisten välinen yhteistyö

Valvontaviranomaisten on tarvittaessa toimittava yhteistyössä keskenään ja muiden viranomaisten kanssa hoitaessaan tässä laissa säädettyjä tehtäviään.

Hyvinvointialueen on ilmoitettava välittömästi palveluja valvovalle valvontaviranomaiselle palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat ja puutteet. Jos valvontaviranomainen saa valvontatoiminnassaan tiedon asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista tai puutteista palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa, **valvontaviranomaisen on vastaavasti ilmoitettava asiasta välittömästi hyvinvointialueille**, joille palveluntuottaja tuottaa palveluja.

- - -

Mitä hyvinvointialue mm. tarvitsee valvontatoimintonsa onnistumista varten ?

- Riittävien resurssien sijoittamista tekemäänsä valvontaan
- Osaavia ihmisiä valvontaansa toteuttamaan
- Valvontatoimintonsa riittävää autonomiaa
- Valvontatoimintonsa yhteistyötä valvontaviranomaisten mutta myös asiakas- ja potilasturvallisuustyön kehittäjien kanssa (erityisesti Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen kanssa) – eri roolit kuitenkin huomioon ottaen

Lyhyellä aikavälillä valvonta voi lisätä hv-alueen kustannuksia, mutta pitkällä aikavälillä vähentää niitä.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

**....mutta nyt
ongelmapuheesta myös
voimavarojen
tunnistamiseen ja
ratkaisujen löytämiseen:
hyvää webinaaripäivää
kaikille!**